

FURESØ MUSEER NYT

NR. 28
1. halvår 2021

IMMIGRANTMUSEET I MOSEGAARDEN I
HANGAR 2 I CORNELEN I ARKIVERNE



VELKOMMEN TIL 2021.

Foråret nærmer sig med hastige skridt. Mon ikke alle har et håb om, at Covid-19 lige så stille bliver mindre truende, som foråret skrider frem, så alle igen kan trække vejret lidt mere frit, OG vi igen kan åbne vores døre for besøgende. Vi har virkelig savnet vores mange gæster. Både de mange skoleklasser, grupper af pensionister, familier og enkeltpersoner, der ønsker at opleve, hvad Furesø Museerne har at byde på.

Dette nummer af NYT er ikke helt som det plejer at være. Det indeholder ikke den sædvanlige kalender. Usikkerheden om, hvornår vi igen må mødes, er for stor. Vi vil i stedet bede jer om at holde øje med museets hjemmesider, sociale medier og de lokale aviser.

Til trods for, at vi har haft lukket for besøgende, har vi som altid haft travlt. Under forårets nedlukning udviklede vi Furesø Museers hjemmeside med et take-away koncept, der blandt andet giver mulighed for at hente letlæsningsbøger til de mindste og historiske undervisningsforløb for de lidt større. Der er også forslag til konkrete gåture ved Furesøen og Flyvestationen med lokalhistoriske fortællinger til ørerne, mens man går ruten. Gå ind og kig. Der kommer nye tilbud løbende.

Den nye udstilling, som vi arbejder på, handler om "Død og Begravelse – enden på en rejse". Man kan spørge sig selv: Er det ikke lidt trist og morbidt? Kan død og begravelse sige noget om indvandring? Om integration?

Spørger man Anders Thorkilsen, der er museumsinspektør på Immigrantmuseet, får man et rungende JA. Udstillingen oversætter kulturhistorien bag forskellige begravelsestraditioner på kirkegårde og gravpladser i Danmark. Vi kigger på udvalgte grupper af indvandrere, religiøse minoriteter samt flygtninge, der gennem tiden er døde og begravet i København. Udstillingen har mange konkrete eksempler, der på fineste vis, hver for sig og sammen, fortæller historierne om de indvandrede, der ikke alene kom til, men som også døde i Danmark.

Med håb om et lyst forår

Cathrine Kyø Hermansen
Museums- og arkivchef



ET BARN STEG AF TOGET...

Af Lise Milan Nielsen, Skoletjenestemedarbejder

I 1920 stiger en lille dreng af toget på Hjørring station. Han har kørt i flere dage, hele vejen fra Wien sammen med en masse fremmede mennesker, og nu er han meget, meget træt. Han ville ønske, han kunne vende om og tage tilbage til sit eget hjem i stedet for at være i dette fremmede land, som han ikke kender, og hvor han ikke taler sproget. Men der er desværre ingen derhjemme, der kan passe på ham.

Alfred Cruschy kom til Danmark i 1920 med en masse andre børn fra Wien som led i Wiener-børnskommissionen. Fælles for disse børn var, at 1. verdenskrig havde været hård ved dem. De var syge og underernærede.

Målet med kommissionen var, at børnene skulle komme væk fra det krigshærgede Wien, få lidt frisk luft og ordentlig mad. Alfreds historie har været en del af Immigrantmuseets samling i mange år, og den spiller en central rolle i et af museets mest populære indskolingsforløb: "Pak din kuffert".

Hvad følte Alfred mon?

Historien har vist sig særligt velegnet som en slags spejlbillede mellem Alfred og nutidens indskolingsbørn, og selvom historien er 100 år gammel, er den stadig meget aktuel. For hvordan er det egentlig at komme til et helt nyt land uden at kunne sproget? Hvordan leger man med andre børn, hvis man ikke kan snakke sammen? Hvad tænkte Alfred mon på vej mod Danmark? Savnede han sin familie? Var han spændt? Der skal ikke mere end et kort oplæg til, før børnenes hænder stryger i vejret med tanker og forslag til, hvordan Alfred mon havde det. For de kan udmærket godt sætte sig ind i, hvordan de selv ville have det, hvis det var dem, der kom til et ukendt land. Og det er netop det følelsesmæssige aspekt, der gør Alfreds historie relevant i dag. Ved at bruge temaer, der er universelle, kan man gennem fortælling og undervisning, gøre fortiden relevant for nutidens børn og unge.

Universelle problemer

Det faktum at Alfred kun var 8 år, da han kom til Danmark, gør det endnu nemmere for nutidens børn at sætte sig ind i hans tanker og overvejelser. Han er jævnaldrende med dem, og det skaber en masse relaterbare situationer. For eksempel kan Alfred, den første aften i Danmark, kun spise en halv frikadelle, før han er propmæt. Alle børn kender fornemmelsen af at være propmæt, og eftersom Alfred bliver så mæt af blot en halv frikadelle, kan børnene få en forståelse af, hvor lidt mad han var vant til at spise hjemme i Wien. De forstår måske ikke begrebet "underernæret", men denne historie kan give dem en fornemmelse af, hvad det betyder, og hvad det gør ved én, ikke at få mad nok. Et andet aspekt af historien er sprogbarrieren. Alfred taler østrigsk-tysk og i hans plejefamilie er det kun plejefaren, der taler lidt tysk. Så hvordan kan de kommunikere? Dette giver et godt udgangspunkt for at tale om, hvordan man kan snakke sammen, selvom man ikke taler det samme sprog.

Et barns perspektiv

Alfreds historie er lidt af en guldgrube. Den er et helt unik forståelseslink mellem en 8-årig dreng fra 100 år siden og 8-årige indskolingsbørn i dag. Ved at høre og forstå Alfreds historie, skabes der en grobund for at forstå, hvorfor folk rejser i dag. Hvordan det er for dem og hvilke tanker, de gør sig.

“ALLE BØRN KENDER FORNEMMELSEN AF AT VÆRE PROPMÆT, OG EFTERSOM ALFRED BLIVER SÅ MÆT AF BLOT EN HALV FRIKADELLE, KAN BØRNENE FÅ EN FORSTÅELSE AF, HVOR LIDT MAD HAN VAR VANT TIL AT SPISE HJEMME I WIEN.



Alfred Cruschy. Foto : Furesø Museers Arkiv



Klasse der laver forløbet "Pak din kuffert", som tager udgangspunkt i Alfreds historie. Foto : Furesø Museers Arkiv

“DØD OG BEGRAVET - ENDEN PÅ EN REJSE”

Af Dorte Carlsen

Vi skal alle forlade dette liv. Det er uomtvisteligt. Den efterfølgende afsked med familie og venner med en begravelsesceremoni kender vi alle til. For vi har skikke, ritualer og traditioner, når vi siger farvel til vores kære. De er naturligvis ikke ens kloden rundt. De er heller ikke ens for dem, der bor i Danmark. Immigrantmuseet i Farum sætter i deres næste særudstilling fokus på død og begravelse, på begravelses traditioner og ritualer i Danmark. Men det er også en fortælling om indvandring og integration.

”Det lyder jo umiddelbart lidt uhyggeligt eller morbidt at lave en udstilling om død og begravelse, men det er også 400 års indvandringshistorie fortalt på en anden måde”, fortæller Anders Thorkilsen, der er museumsinspektør på Immigrantmuseet.

Udstillingen, ”Død og Begravet - enden på en rejse”, afdækker kulturhistorien bag forskellige begravelsestraditioner på kirkegårde og gravpladser i Danmark. Fokus er på udvalgte grupper af indvandrere, religiøse minoriteter samt flygtninge, der gennem tiden er døde og begravet i København.

”Vores kirkegårde er fulde af historier om mennesker. Om folk, der er kommet til Danmark. Hvordan kom de hertil? Hvorfor kom de hertil? Indvandring er jo ikke nogen ny ting. På kirkegårdene finder vi det sidste vidnesbyrd om deres liv i Danmark. En sten. En bestemt kirkegård. En beliggenhed på kirkegården. Vidnesbyrdene er skrevet i sten. Og de står der stadigvæk. Så kirkegårdenes historie det er også indvandrings historie,” slår Anders Thorkilsen fast.

Skikkenes tydelige sprog

Udstillingen tager udgangspunkt i fire københavnske kirkegårde og gravpladser: Sankt Petri Kirkes gravkapeller, Mosaik Nordre Begrav-

elsesplads, Assistens Kirkegård og Vestre Kirkegård.

De fire kirkegårde og gravpladser fortæller sit tydelige sprog. Indvandring er et tidløst fænomen. Kirkegårdene med deres samtidige og sammenlignelige vidnesbyrd gør, at det bliver muligt af belyse centrale indvandrergrupper i dansk kulturhistorie.

Tyskere, jøder, russere, gæstearbejdere med flere er løbende kommet til landet. Det er tydeligt, fortæller Anders Thorkilsen, at man til en start flytter sit hjemlands skikke, ritualer og traditioner med til det ny land. Men langsomt spores små ændringer. Sproget på gravstenene ændrer sig. Pludselig står teksten både på det oprindelige sprog og dansk. Man tilpasser sig indvandringslandets traditioner.

Trends

På linje med alt andet er der tendenser og trends inden for begravelsesskikke. Natur sten, poleret sten, store sten, små sten, symboler på gravstene, lys og gaver på gravene og så er der jo hele spørgsmålet om begravelse eller bisættelse. Kremation eller kistenedsættelse.

”For der er trends indenfor begravelser. Der er mange måder at sige farvel på. Og det ændrer sig over tid. Det er dynamisk. For 150 år siden for eksempel kremerede man ikke sine døde i Danmark. Det gør man i høj grad i dag. I perioder



Sankt Petri. Foto: Mikkel Arnfred



Sankt Petri kapel Foto: Mikkel Arnfred

“VORES KIRKEGÅRDE ER FULDE AF HISTORIER OM MENNESKER. OM FOLK, DER ER KOMMET TIL DANMARK. HVORDAN KOM DE HERTIL? HVORFOR KOM DE HERTIL? INDVANDRING ER JO IKKE NOGEN NY TING. PÅ KIRKEGÅRDENE FINDER VI DET SIDSTE VIDNESBYRD OM DERES LIV I DANMARK.



Mosaik kirkegård. Foto: Mikkel Arnfred

har traditionerne haft fokus på fællesskab. I dag er der i moderne kristen kirkegårdskultur fokus på individet. På den muslimske gravplads i Brøndby dyrker man omvendt det religiøse fællesskab, men der er også en klar tendens til at de muslimske gravpladser på Vestre Kirkegård får mere og mere fokus på individet”, fortæller Anders Thorkilsen.

”Jeg håber, besøgende går hjem med en aha-fornemmelse. Måske lidt mere nysgerrige. Måske reflekterende over begrebet indvandring. Og så håber jeg da, at flere får lyst til at gå en tur på kirkegårdene, når man kommer til en ny by. For man kan lære utrolig meget om et folk, ved at betragte den måde, de begraver deres døde på. Gravsteder fortæller historier blandt andet om mennesker, der er kommet til.”

Udstillingen åbner i foråret 2021

Åbningstider:

Tirsdag-lørdag 10-16. Lukket alle helligdage

Adresse:

Immigrantmuseet ligger i Kulturhuset, Stavns-holtvej 3, 3520 Farum

Fri entre

Vidste du, at den første moderne kremation fandt sted i Danmark i 1886. Forsøgspersonen var en afdød svensk straffefange. Forinden var en hund blevet prøvebrændt, og dens aske findes endnu. Ligbrænding blev først officielt tilladt ved lov i Danmark 1892. I dag vælger otte ud af ti danskere at blive kremeret.

Vidste du, at det er jødisk skik at lægge en lille sten på graven fremfor blomster. Sten forgår ikke, og det er en gestus, som rige såvel som fattige kan udføre.

Vidste du, at den russiske enkekejserinde Marija Fjodorovna, som vi i Danmark kender som Dagmar, blev bisat i Roskilde Domkirke 1928. I 2006 blev hendes jordiske rester genbegravet i Sankt Petersborg. Flere af hendes hoffolk og andre russiske flygtninge ligger begravet på Assistens Kirkegårds Gammel og Ny Russisk Afdeling.

Vidste du, at der ligger flere belgiske, britiske og franske soldater fra 1. Verdenskrig begravet på Assistens Kirkegård samt Vestre Kirkegård. Soldaterne var på vej hjem fra krigen, men hovedparten døde undervejs af den spanske syge.

FREDSFORSTYRREREN STRUENSEE

Af Anders Thorkilsen, museumsinspektør

Den 28. april 1772 var en skelsættende dag i skarpretteren Gotschalk Mühlhausen liv. Næsten halvdelen af København var stimlet sammen på Øster Fælled for at overvære hans blodige håndværk. Foran ham på skafottet knælede kongens tidligere livlæge, tyskeren Johann Friedrich Struensee. Mühlhausen hævdede øksen, men første hug ramte ikke halsen rent. Der skulle to mere til. Men hvem var Struensee egentlig, og hvad havde han gjort, som kostede ham hovedet?

Struensee blev født i den tyske by Halle i kongeriget Preussen i 1737. I 1757 tog han en medicinsk doktorgrad. Efterfølgende arbejdede han som læge i byen Altona. Det var her, at hans skæbnesvangre kurs mod skafottet i Øster Fælled tog sin begyndelse. Altona, der i dag er en del af Hamborg, hørte nemlig dengang under den danske krone.

Eftersom Struensee var en yderst kompetent læge, blev det besluttet, at han skulle ledsage Christian VII på hans europæiske rejse til blandt andet London og Paris i 1768-1769. Den unge danske konge havde, da han var psykisk syg, også brug for en dygtig læge på sin rejse. Det viste sig tilmed, at Struensee havde en særlig beroligende indflydelse på Christian VII. Derudover kom de to godt ud af det med hinanden. Eksempelvis delte begge en passion for oplysningstidens progressive tanker.

Selvom kongens sindslidelse var en relativ offentlig kendt hemmelighed, var det vigtigt at opretholde en facade. Christian VII var enevældig hersker, der principielt regerede kongeriget på egen hånd. Problemet var, at kongen ofte var uligevægtig og ude af stand til at regere. Derfor styrede magtfulde personer i kulissen, men deres position skulle snart blive udfordret af Struensee.

På magtens tinde

Efter hjemkomsten fulgte Struensee nemlig

med kongen til København, og kort tid efter blev han udnævnt til livlæge. I hovedstaden voksede livlægens indflydelse over den syge Christian VII dag for dag. Det samme gjorde hans magtbegær. I 1770 formåede Struensee at udmanøvrere sine politiske modstandere, således at han reelt styrede kongeriget. Samtidig indledte han et mindre diskret forhold til dronning Caroline Mathilde.

Eftersom Struensee var formet af oplysnings-tidens tanker, gennemførte han utallige progressive reformer, såsom indførelsen af pressefrihed og afskaffelse af tortur i retsvæsenet. Derudover afskaffede han adskillige af den eksisterende elites privilegier, og han forsøgte tilmed at reducere de militære udgifter.

Det var en farlig kurs. Struensees mange reformer skabte ham magtfulde fjender.

Struensees fald

Struensee blev mere og mere set som en fremmed usurpator, der forstyrrede den eksisterende orden. Særligt hans tyske herkomst blev fremhævet i kritikken, og det på trods af, at en stor del af eliten i København faktisk var tysksindet. Heller ikke blandt de tysksindede var Struensee imidlertid populær. Han underminerede også deres privilegier. Affæren med dronningen var også med til at få bægere til at flyde over. I januar 1772 blev Struensee arresteret ved en paladsrevolution.



Struensee i sine velmagtsdage. "Kongernes Samling".

Hvad har Johann Friedrich Struensee at gøre med udstillingen, "Død og Begravet - enden på en rejse"?

Struensee blev født i Tyskland. Han kom til Danmark, efter at have ledsaget Christian VII rundt i Europa. Struensee blev en meget magtfuld mand, men også en mand, der fik mange fjender. Han endte da også sine dage i Danmark med en barsk henrettelse. Læs om hans liv og ikke mindst hans død og begravelse i denne artikel.



"Efter at Struensee havde mistet sit hoved, blev det fremvist til en tavs folkemængde. Blandt tilskuerne kunne man høre "Nu er det nok!", men voldsorgiet var ikke færdigt."

“ STRUENSEES LIG BLEV EFTER- FØLGENDE BEGRAVET ET UKENDT STED I NÆRHEDEN

I arresten blev Struensee sandsynligvis udsat for tortur, og retssagen mod ham var givet på forhånd. Struensee blev dømt til døden for sin affære med dronningen og for at have forgrebet sig på kongemagten. Dommen var hård. Der skulle statuere et eksempel. Derfor mistede Struensee hovedet den 28. april 1772. Forinden havde han fået hugget sin højre hånd af, og efter halshugningen blev hans krop parteret, kørt til Vester Fælled og der lagt på hjul og stejle.

Flere af den tysksindede elite, der tilhørte den tyske menighed i Sankt Petri Kirke i København, var aktiv involveret i at få Struensee dømt og henrettet. En af dem sad i dommerkommissionen, en anden fungerede som Struensees sjælesørger og en tredje stod for opførelsen af skafottet. Alle tre mænd er begravet i Sankt Petri Kirkes gravkapeller.

Det historiske efterspil

Trods modviljen til Struensee fik affæren alvorlige konsekvenser for den tysksindede elite i København. Sagen var med til at så splid mellem monarkiets tysksindede og dansksindede undersåtter. Juridisk manifesterede affæren sig også i vedtagelsen af "Indfødsretten" af 1776.

Indfødsretten dikterede, at rigets embeder skulle besættes af personer født i Danmark, Norge eller hertugdømmerne. Det lød blandt andet: "Landets Børn skal nyde Landets Brød". Der var dog uenighed om, hvorvidt de tysksindede undersåtter reelt var landets ægte børn. Kimen til konflikt var hermed lagt, og nationalismens senere indtog forværrede situationen.

Borgerkrig, krig og besættelse nærrede med tiden mange danskeres had til det tyske, og de tætte

kulturelle forbindelser med naboen i syd blev oftest skrevet ud af historiebøgerne. En egentlig forbrødring fulgte først efter 2. Verdenskrig. Struensee var naturligvis ikke skyld i alt dette, men han er en del af fortællingen.

Struensees jordiske rester

Struensees lig lå på hjul og stejle på Vester Fælled i nogle år, og blev efterfølgende begravet et ukendt sted i området. Under en udgravning på Enghavevej i 1895 fandt man imidlertid et skelet, hvis skader angiveligt passede på de, som Struensee var blevet påført under og efter henrettelsen. Om det er Struensee, er dog uvist. En fyldestgørende undersøgelse af skelettet er ikke blevet foretaget.

Skelettet blev dog senere begravet i Sankt Petri Kirkes gravkapeller. Skulle disse knogler vise sig at være Struensees jordiske rester, ville det være temmelig paradoksalt. For selvom man måske skulle have troet det, var Struensee altså ikke populær blandt den tysksindede elite i København. Adskillige af disse deltog aktiv i hans fald og undergang, og flere ligger begravet i kirkens kapeller.

NÅR EN TEGNING SIGER MERE END MANGE ORD

Af museumsinspektør Morten Mortensen

Den sjældne kunst at skabe historiske illustrationer, så man på samme tid bliver både belært og underholdt, evnede illustratoren Ib Friis til fulde. Fra 1977 til 1988 illustrerede han et utal af historiske bøger og artikler om Furesø Kommunes historie. Hans streg var præget af stor iderigdom, humor og meget fine miljøskildringer. Stilen er personlig og genkendelig.

I Furesø er Ib Friis især kendt og elsket for sine illustrationer til lokalhistoriske skrifter. På mange måder videreførte han den fornemme tradition fra de ældre, de såkaldte anskuels-estavler, der blev indført i de danske skoler fra 1870'erne som et pædagogisk middel i fag som historie, naturhistorie og geografi.

Illustrationerne fra Ib Friis var en fantastisk ressource, der kom formidlingen af lokalhistorie i Furesø Kommune til gode. Nu kunne man med en enkel tegning detaljeret og levende fortælle om historiske emner, som man ikke havde billeder af. Emner, som, uden illustrationerne, ville kræve mange ord og forklaringer.

Ligesom anskuelsestavlerne var præget af datidens moral og historiesyn, er tegningerne fra Ib Friis's hånd præget af 1970'erne og -80'ernes frimodighed og syn på danmarkshistorien. I mange af hans tegninger optræder derfor frodige bondepiger, undertrykte bønder overfor tyranniske ridefogeder. Det hele gengivet ud fra datidens ideal: "Med et glimt i øjet".

Men hvem var Ib Friis?

Ib Friis Jacobsen blev født i 1926 i Fredensborg, og i 1955 flyttede han med sin hustru, Benedikte, til Værløse. Hun havde fået arbejde som lærer i kommunen. Ib Friis blev i 1960 ansat som lærer på Lille Værløse skole. Som ganske ung mand begyndte Ib Friis for alvor at tegne og male. Han illustrerede bl.a. St. St. Blichers bog "Diana", og kreerede kulisser til Det Kongelige Teater. Friis's eventyrlyst bragte ham i 1951 på tom-

melfingeren til Marokko og Spanien, hvor han malede akvareller af det fremmedartede liv, han mødte på sin vej. Senere kom Ib Friis på Kunstakademiet, mens han fortsatte med at illustrere forskellige bøger.

Mange har arbejdet med "Læs og forstå" bøgerne af Lavra Enevoldsen og Anton Nielsen, i alt 18 bøger fra 1. til 9. skoleår. Det var Ib Friis, der stod for tegningerne.

Fra 1965 til sin pension i 1993 arbejdede Ib Friis som bibliotekar på Værløse skole, et virke som lå hans hjerte nær. Kort tid efter sin pensionering døde Ib Friis.

Kunst eller videnskab?

Selvom Værløseegnens Historiske Forening gjorde flittigt brug af Ib Friises tegnetalent, var det ikke altid, hans tolkninger af historiske begivenheder faldt i alles smag. Det blev ivrigt diskuteret, hvorvidt hans illustrationer var historisk korrekte. På mange måder minder denne diskussion om de debatter, der gerne blusser op, hver gang der produceres en spillefilm med et historisk emne. På den ene side kritiseres tegneren eller instruktøren ofte for at tage sig for mange friheder på bekostning af det historisk korrekte.

På den anden side skal der tages hensyn til den kunstneriske frihed og vigtigheden af at appellere til et bredt publikum.

Nu bliver der mulighed for selv at danne sig sin mening. Museet på Mosegården udstiller i foråret et repræsentativt udvalg af de historiske tegninger, Ib Friis skabte gennem sit lange virke. Indtil da kan man nyde et par af dem her.



Ib Friis' streg er ofte humoristisk og frimodig, når han gav stemningen i lokalsamfundet ansigt. Illustration: Ib Friis

FAKTABOKS:

Her er en liste over nogle af de mange skrifter Ib Friis lavede illustrationer til:

1950. Olaf Faun. Børneeventyr.

1951. Min læsebog, Læs og forstå.

For Furesø Kommune:

1977. Ældre og Yngre Stenalder.

1978. Lokalsamfundet 1a og 1b.

1980. Kirke Værløse Kirke.

1981. Witherløse.

1982. Kgl. Ulden Manufaktur.

1983. Kgl. Ryttersogn.

1985. Kirsten Hansdatters Dagbog.

1988. De Jordløse.

Foruden utallige tegninger til diverse blade, aviser, tidsskrifter og bøger, tegnede og malede Ib Friis til en sangbog af Martha Skou og Wilhelm Hansen.



IMMIGRANTMUSEET FÅR NY UDSILLINGSSTRATEGI

Af museumsinspektør Freja Gry Børsting

Store internationale museer i udlandet gør det. De arbejder målrettet med en aktiv indsamlings-strategi til deres samling og sørger for at de allerede indsamlede genstande ikke får lov til at samle støv i depotene. Den ambition har også Immigrantmuseet i Furesø Kommune.

Britiske museer såsom National Museum Wales, National Museums Liverpool og Victoria & Albert Museum i London har inspireret Immigrantmuseet til den nye strategi.

I Danmark er man sjældent gået så systematisk til værks, som det ses på de store internationale museer. Indsamling sker i stedet primært i forbindelse med formidlingstiltag som udstillinger og skoletjeneste, hvor bestemte temaer udforskes og foregår derfor med den kommende formidling for øje. Derudover sker tilvejebringelsen af genstande som oftest i form af passiv indsamling, hvor borgerne selv opsøger museerne med henblik på at donere genstande til samlingerne.

Disse tilgange til indsamling giver naturligvis genstande til museernes samlinger, men sikrer ikke nødvendigvis en indsamling af genstande, der er repræsentative for den brede befolkning. Det ses i samlingerne. Særligt migranter - altså indvandrere med mange forskellige bevæggrunde til at bosætte sig i Danmark og deres historie er ikke velrepræsenterede.

Museet har derfor arbejdet med en ny indsamlingsstrategi, der ikke alene skal udbygge museets samling, men også revidere og nyskabe brugen af den eksisterende samling.

Fortællinger som indgang

Traditionelt har man en meget genstandsfikseret tilgang, hvor selve genstanden er udgangspunkt for en samtale eller en fortælling om for eksempel en bestemt tidsperiode.

Immigrantmuseet vil vende denne tilgang på hovedet og starte med samtalen. Ikke nødvendigvis kun med indsamling af genstande som mål, men også alene for samtaleens skyld. Igennem samtalen kan museets fagpersoner nemlig blive klogere på forskellige grupper af migranter, og migranterne kan selv være med til at bestemme hvilke genstande, der er repræsentative og relevante inden for forskellige temaer. Man kan sige, at genstandsudvælgelsen også er beslutningen om hvilke historier, der er vigtige at registrere sammen med genstanden. At beslutningen flytter fra at ligge alene hos museernes fagpersoner til at blive en samskabelsesproces imellem eksempelvis museumsinspektøren og migranten.

En bonus ved denne nye tilgang er, at museet kan have større fokus på personfortællinger end hidtil. Personfortællinger – både alene og koblet med genstande – gør det muligt for os bedre at forstå fortiden og sætte et ansigt på den. En simpelt beskrevet genstand kan sjældent gøre det samme.

Nye historier om gamle kendinge

Sidst men ikke mindst lægger den nye indsamlingsstrategi op til en revision af den eksisterende samling. Mangelfuldt registrerede genstande og genstande uden historie skal udskilles, og andre genstande skal bringes i spil i museets daglige formidling på nye måder.

Man kan for eksempel lade museets gæster finde på historier om genstande i samlingerne – en metode, der kan skabe debat om hvad, der er

“ MAN KAN SIGE, AT GENSTANDSUDVÆLGELSEN OGSÅ ER BESLUTNINGEN OM HVILKE HISTORIER, DER ER VIGTIGE AT REGISTRERE SAMMEN MED GENSTANDEN.



En alternativ indsamlingsform er at fotodokumentere. Nogle gange er indsamling af genstande ikke muligt, fordi genstandene er for følelsesmæssigt værdifulde for migranterne til at give slip på. I disse tilfælde kan personfortællinger suppleres af fotografier. Det ses bl.a. her, hvor Asmeret fra Eritrea fremviser nogle smykker, som var noget af det eneste, hun havde med sig på sin flugt til Danmark. Foto: Immigrantmuseet

vigtigt at bevare samt sætte fokus på, hvad en god kilde er. Museets gæster kan også få lov til at sammensætte genstande, der ellers ikke ”passer sammen” i nye formidlingstiltag. Igen for at fremme samtalen og fortællingen. Det vigtigste i processen omkring den nye ind-

samlingsstrategi er, at museets personale skal bringe deres faglighed i spil, udfordre traditionerne og se muligheder i både nye metoder og gamle kendinge fra magasinerne.

Vi glæder os til at komme i gang!

FORSØG MED FLY PÅ KNOLDEDE FROSNE MARKER VED KOLLE KOLLE

Af arkivar Bjarne Birkbak

Jacob Ellehammer blev født d. 14. juni 1871 ved Vordingborg. I en alder af 27 år startede han i 1898 sin egen virksomhed, "Hansen-Ellehammers Mekaniske Etablissement". Hans forsøg med at få fly til at lette er kendte, men vidste du, at han også huserede i Værløse?

De fleste har hørt om Jacob Ellehammers mange forsøg med at få et fly til at lette. Hans forsøg i 1905-06 på øen Lindholm med at få en flyvemaskine til at lette som den første i verden, kender mange. Han tøjrede sin flyvemaskine til en pæl i midten af en cirkelrund betonbane. Som flymotor benyttede Ellehammer en motor, han selv havde udviklet til en motorcykel. En motorcykel, som i en periode blev serieproduceret. Flyvemaskinen kunne nu køre rundt og rundt om pælen. Den skulle have fart nok på for at kunne lette. Ifølge hans dagbøger fra forsøgene lykkedes det faktisk Ellehammer at få maskinen til at svæve i knap en halvmeters højde i kort tid.

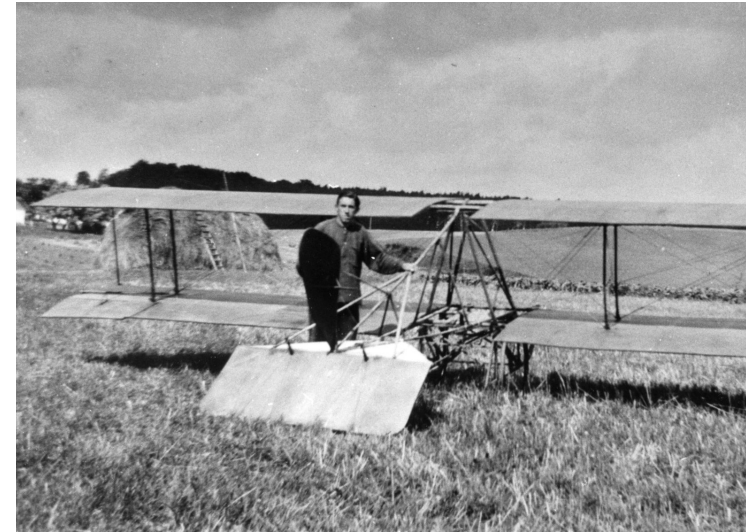
Ellehammer i Værløse

Mens forsøgene på Lindholm er velkendte, er det nok de færreste, som har hørt om, at Ellehammer også huserede med sine forsøg i Værløse. Proprietær Charles Gruth inviterede Ellehammer til at benytte en lade og markerne omkring Kollekolle til sine flyveforsøg i vinteren 1906-07. Tilbuddet var udmærket, men det var markerne bestemt ikke. De frosne marker var alt for knolde til flyveforsøg, så det måtte opgives. I stedet kastede Ellehammer sine øjne på Farum Sø, der den vinter var frosset fuldstændig til. Han fik transporteret sin flyvemaskine ned til Farum Sø. Her kunne han lave forsøg med sit triplan, som flyvemaskinen blev benævnt. Der blev lavet en film af forsøget.

Det lykkedes ganske vist ikke Ellehammer at få flyet til at lette den vinter på Farum Sø, men året efter vandt Ellehammer en præmie for at have fløjet 500 meter. Han vandt en præmie på 5.000 mark. Det svarer i nutidskroner til cirka 4 millioner kroner.

Værløses egen flypioner

Men vi har også vores egen flypioner. Lars Larsen voksede op som søn af en gårdejer på Bøgely i Kirke Værløse, men han var mere interesseret i teknik end i landbrug. Den 14. juli 1923 begyndte han på at bygge sit første svævefly – et glideplan, som han kaldte det, et biplan, altså et fly med to vinger. Men på trods af hjælp undervejs fra en ingeniør var han ikke tilfreds med resultatet og opgav at flyve med det. Han fandt det ikke solidt nok. Når man ser, hvordan flytrafikken har udviklet sig, må man bøje sig for disse pioneres arbejde og utrættelige og til tider lidt ubehjælpelige forsøg, der hjalp til at knække koden med at få fly til at lette og lande.



Lars Larsen ved sit selvbyggede fly. Flyet er et såkaldt biplan. Foto: Furesø Museers Arkiv

“ **DE FROSNE MARKER VAR ALT FOR KNOLDEDE TIL FLYVEFORSØG. I STEDET KASTEDE ELLEHAMMER SINE ØJNE PÅ FARUM SØ.**



Ellehammer med flere ved triplanet på den frosne Farum Sø. Foto: Furesø Museernes Arkiv

IDENTITET OG MIGRATION PÅ TVÆRS AF KULTUR-INSTITUTIONER, RIGSFÆLLESSKABET OG EUROPA

Af Søren la Cour Jensen & Ivalo Katrine Birthe Foget Olsvig, museumsinspektører i Knud Rasmussens Hus

Immigrantmuseet i Farum indgår i en lang række samarbejder. Her giver Immigrantmuseet ordet til kolleger fra Knud Rasmussens Hus i Hundested.

Knud Rasmussens Hus er en del af Creative Europe projektet Identity on the Line som skal afdække spørgsmål omkring identitet og identitetsskabelse i forbindelse med migration. Syv forskellige europæiske lande deltager i projektet, seks kulturhistoriske museer og et universitet. I Danmark rettes fokus på grønlændere bosiddende i Danmark og de oplevelser og erfaringer, som det at være en del af to kulturer kan medføre. Projektet løber fra august 2019 til august 2023.

Samarbejdet viser hvor mange forskelligheder og ligheder, der er imellem landene, men at vi alle har det fælles formålet at formidle, hvad de forskellige migrationsprocesser har betydet for forskellige grupper og deres identitet. Det skal skabe en større forståelse for forskelligheder og indsigt i andres liv, baggrund og oplevelser. Derved understøtter projektet en bedre integration i Europa.

Samarbejde på tværs af kulturinstitutioner og Rigsfællesskabet

I Danmark arbejder vi sammen med De Grønlandske Huse i København, Odense, Aalborg og Aarhus og sammen med Immigrantmuseet i Furesø Kommune. Vores samarbejde med De Grønlandske Huse giver os et afsæt til at få kontakt til de grønlændere, der er bosat i Danmark, og sparingspartnere, når det kommer til den grønlandske kultur i Danmark.

Immigrantmuseet bidrager med deres store erfaring inden for undervisning og skoletjeneste,

og vi bidrager med viden om de grønlandske migranter i landet.

Grønlændere i Danmark

Det er måske ikke alle, der tænker på grønlændere som immigranter i Danmark, og det er de rent juridisk heller ikke. Alligevel er mødet mellem en grønlandsk og dansk kultur sammenlignelig med andre immigranternes oplevelser af møder med en ny og anderledes kultur. Selvom danskerne og grønlænderne er under samme Rigsfællesskab, er det alligevel to helt forskellige folk, kulturer og sprog. Mange af de oplevelser og erfaringer som projektet indsamler gennem kvalitative interviews med grønlændere i Danmark, svarer derfor til de oplevelser andre immigranter kan opleve i mødet mellem egen og en ny kultur. Mødet kommer til udtryk på mange måder. Fra nysgerrighed, positiv imødekommethed, fremmedgørende distance til både indirekte og direkte racisme.

Disse oplevelser er universelle, og bliver dermed en almen fortælling der åbner sig op, med grønlændere i Danmark som afsendere. Formidling af disse erfaringer kan være med til at åbne fleres øjne op for, hvordan et enkelte menneske oplever det at være i en immigrant-situation – på godt og ondt. Fortællingerne fremhæver individet, og at alle kulturmøder er personlige møder mellem individer – mellem to mennesker.

Udstilling, undervisningsmateriale og artikler

Resultatet af projektet udmunder i en dansk udstilling vi deler med Immigrantmuseet og



Siden corona indtraf har alle vores møder med vores europæiske kollegaer foregået på zoom. Fotografi fra 26. marts 2020 – Kathrin Pabst, Ezanne van Niekerk, Neringa Latvyte-Gustaitiene, Donata Armakauskaitė, Gunhild Aaby, Katarzyna Maciejewska, Ivalo K. B. F. Olsvig, Søren la Cour Jensen, Urška Purg, Lidija Nikočević, Tamara Nikolić Đerić og Corinne Brenko.

De Grønlandske Huse. Derudover kommer der undervisningsmateriale om grønlændere i Danmark og den grønlandske historie og kultur, samt artikler om emnet. De vigtigste fund og fælles træk fra alle syv europæiske lande vil blive opsummeret og gjort tilgængelige i de respektive lande, som en rejseudstilling, publikationer, webinars, workshops samt som undervisningsoplæg til skoleelever.

FØLG MED I PROJEKTET HER:

Hjemmesider:

www.knudrasmus.dk + www.i-on.museum

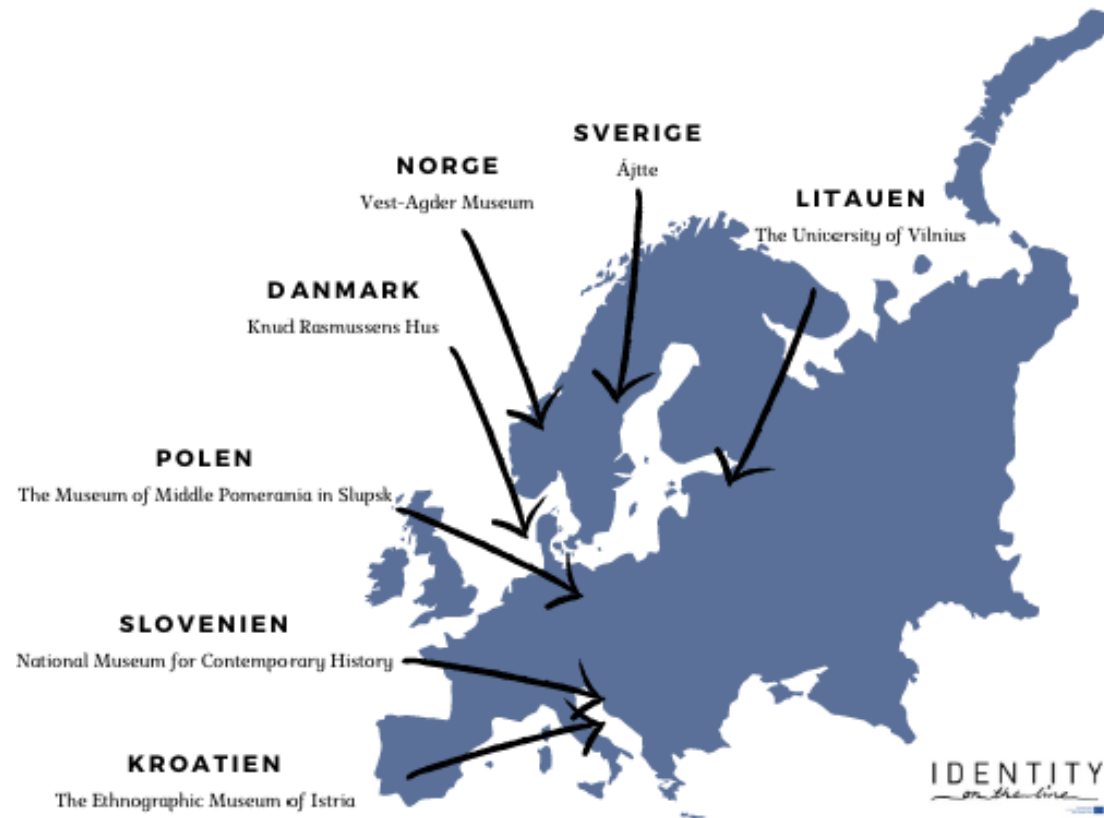
Facebook + Instagram:

@knudrasmussenshus

@IdentityOnTheLine - #ion #identityontheline



Knud Rasmussens Hus på besøg hos Immigrantmuseet. Den 7. oktober 2020 – Søren la Cour Jensen, Cathrine Kyo Hermansen, Ivalo Katrine Birthe Foget Olsvig & Freja Gry Børsting.



SAMARBEJDE PÅ TVÆRS AF EUROPÆISKE GRÆNSER

Identity on the Line projektet vil overordnet undersøge de langsigtede konsekvenser af forskellige migrationsprocesser, tvunget som frivilligt, der fandt sted i Europa over de sidste 100 år. Vores europæiske kollegaer er: *Åjtte – Fjäll- och Samemuseum* i Sverige, *Museum of Middle Pomerania* i Polen, *University of Vilnius* i Litauen, *National Museum of Contemporary History* i Slovenien, *Ethnographic Museum of Istria* i Kroatien, og *Vest-Agder-museum* i Norge. I Danmark arbejder Knud Rasmussens Hus sammen med blandt andre Immigrantmuseet.

DU ER VELKOMMEN TIL AT KONTAKTE OS HER:



Cathrine Kyø Hermansen
Museums- og arkivchef
Tlf.:(+45) 72 16 47 18
ckh@furesoe.dk



Anders Thorkilsen
Museumsinspektør
Tlf.:(+45) 72 16 47 26
aot1@furesoe.dk



Bjarne Birkbak
Arkivar
Tlf.:(+45) 72 35 60 97
bcb@furesoe.dk



Freja Gry Børsting
Museumsinspektør,
På barsel
fgb@furesoe.dk



Lise Milan Nielsen
Skoletjenestemedarbejder
Tlf.:(+45) 72 16 53 61
limn@furesoe.dk



Morten Mortensen
Museumsinspektør
Tlf.:(+45) 72 16 47 34
mmo@furesoe.dk



Elisabeth Abel
Kontorassistent
Tlf.:(+45) 72 35 61 00
elab@furesoe.dk



Senay Erman
Museumsassistent
Tlf.:(+45) 72 16 47 35
serm@furesoe.dk

FURESØ MUSEER NYT

1. halvår 2021



FURESØ MUSEER

Adresser på udstillingssteder:

Mosegaarden

Skovgårds Allé 37, 3500 Værløse
Åbent tirsdag - fredag kl. 11-16,
søndag kl. 13-16
Lukket alle helligdage samt søndage i juli.

Immigrantmuseet

Stavnsholtvej 3, 3520 Farum
Åbent tirsdag - lørdag kl. 10-16
Lukket alle helligdage.

Købmandsmuseet Cornelen

Stavnsholtvej 186, 3520 Farum
Åbent første og sidste søndag i måneden kl.
13-16
Lukket januar, juli og august.

Adresse på arkiver:

Furesø Arkiver

Lokalarkiv, læsesal og stadsarkiv
Stavnsholtvej 3, 3520 Farum
Åbent mandag - torsdag kl. 11-16
(Læsesalen kun med ekspedition til kl. 15)

Administration:

Stavnsholtvej 3, 3520 Farum
Tlf. 7235 6100
www.furesoemuseer.dk
www.immigrantmuseet.dk

Furesø Museer Nyt udkommer 2 gange årligt.

Redaktion: Cathrine Kyø Hermansen (ansv.)

Redaktionen er afsluttet februar 2021.
Næste nr. udkommer august 2021.

Forsidefoto:

Mikkel Arnfred

Design:

Sara Laub

Oplag: 2.000 stk.
ISSN 1902-5114